

Μητροπολίτης Ιλαρίωνας: Η αποκατάσταση της ενότητας στην κοινή μας ορθόδοξη οικογένεια είναι εφικτή μόνον διά της απορρίψεως της ψευδούς εκκλησιολογίας

Ο πρόεδρος του Τμήματος Εξωτερικών Εκκλησιαστικών Σχέσεων του Πατριαρχείου Μόσχας Μητροπολίτης Βολοκολάμσκ Ιλαρίωνας απάντησε στις ερωτήσεις του ανταποκριτή της σερβικής εφημερίδας «Vechernie novosti» («Απογευματινά νέα») Μπράνκο Βλάχοβιτς.

– Το περασμένο έτος η Ορθόδοξη Εκκλησία της Σερβίας βίωσε μια βαριά απώλεια, χάνοντας τον Πατριάρχη της Ειρηναίο και τον Μητροπολίτη Αμφιλόχιο, οι οποίοι έχαιραν καθολικής αγάπης και σεβασμού. Έτυχε να τους συναντήσετε πολλές φορές και τους δυο. Τι από τις συναντήσεις αυτές θα θυμάστε για πάντα;

- Ο Κύριος με ευλόγησε να τύχω της δυνατότητας να συνομιλώ και να προσεύχομαι επανειλημμένως με τον Αγιώτατο Πατριάρχη Σερβίας Ειρηνάιο. Η επικοινωνία με τον αοίδιμο Προκαθήμενο γεννούσε την αίσθηση της πειστικής ακεραιότητάς του, της εσωτερικής συγκεντρώσεως. Εντός του αισθανόταν κανείς το βάθος και την ισχύ των κινήσεων της ψυχής, ιδίως του συμπαθείν και του συγχαίρεσθαι τον πλησίον. Ενθυμούμαι με πόση ανδρεία και αποφασιστικότητα τάχθηκε υπέρ της δεινοπαθούσης Ορθοδοξίας στην Ουκρανία. Αγαπούσε το ποίμνιό του, ζούσε πραγματικά σε κοινωνία μαζί του. Όταν ευλογούσε ή κοινωνούσε τους πιστούς, ιδίως τα παιδιά, το πρόσωπό του έλαμπε από την πνευματική χαρά.

Έτυχε να γνωρίσω καλώς προσωπικά και τον Μητροπολίτη Μαυροβουνίου και Παραθαλασσίας Αμφιλόχιο. Ο μακαριστός ήταν σπουδαίος ιεράρχης και χαρισματικός από κάθε πλευρά άνθρωπος: θεολόγος, οργανωτής, πνευματικός καθοδηγητής. Η θητεία του στην έδρα του Μαυροβουνίου και της Παραθαλασσίας είναι εποχή εκκλησιαστικής αναγεννήσεως στο Μαυροβούνιο.

Ο αοίδιμος κατάφερε να οδηγήσει στην Εκκλησία πλήθος ανθρώπων, να εμπνεύσει χιλιάδες πιστούς σε θυσιαστική εργασία προς όφελος της πνευματικής αναγεννήσεως του Μαυροβουνίου, βοήθησε το ποίμνιό του να συνειδητοποιήσει τον εαυτό του ως ένα Σώμα του Χριστού. Χάριν ακριβώς στην αρχιερατεία του κατά τις ημέρες των λιτανειών υπέρ των ιερών προσκυνημάτων ο κόσμος ιδίως όμμασι διαπίστωσε πώς πάλλεται η ζώσα ορθόδοξη καρδιά του Μαυροβουνίου. Το παλλαϊκό κίνημα με πρωτοστάτη τον Μητροπολίτη Μαυροβουνίου για την υπεράσπιση των ιερών προσκυνημάτων κατέστη λαμπρό γεγονός ανά τον χριστιανικό κόσμο, εξανάγκασε πολλούς συγχρόνους μας να σκεφθούν για την πίστη των πατέρων τους.

- Στην εκπομπή «Εκκλησία και κόσμος» τονίσατε ότι η Ρωσική Ορθόδοξη Εκκλησία θα θυμάται τον Σέρβο Πατριάρχη επειδή, μεταξύ άλλων, υποστήριξε την κανονική Ορθοδοξία στην Ουκρανία. Ποια είναι η πρόγνωση, που θα μπορούσατε να κάνετε για τις εξελίξεις στην Ουκρανία; Θα γίνει ακόμη βαθύτερος ο διχασμός μεταξύ των σχισματικών;

- Η δημιουργία της λεγόμενης «Ορθόδοξου Εκκλησίας της Ουκρανίας» (ΟΕΟ) είχε τεχνητό, πολιτικό χαρακτήρα. Αυτό το σχέδιο ετοιμαζόταν από τον πρώην πρόεδρο της Ουκρανίας για την προεκλογική του εκστρατεία. Το 2018 συγκέντρωσαν ψευδοεπισκόπους δύο διαφορετικών μη κανονικών ομολογιών, οι οποίες προηγουμένως συγκρούονταν μεταξύ τους. Κολοσσιαία πίεση ασκήθηκε στην ιεραρχία της κανονικής Ουκρανικής Ορθόδοξου Εκκλησίας, μολαταύτα από τους τότε 90 επισκόπους της (σήμερα αριθμούν 102 πλέον) μόνον δύο συμφώνησαν να προσχωρήσουν στους σχισματικούς.

Το Πατριαρχείο Κωνσταντινουπόλεως αναγνώρισε και νομιμοποίησε το νεόκοπο σχισματικό μόρφωμα επίσης υπό ισχυρότατη πίεση έξωθεν. Ο Μητροπολίτης Εμμανουήλ, ο οποίος εκπροσωπούσε την Κωνσταντινούπολη στην κοινή συνέλευση των σχισματικών, την παραμονή της Συνόδου αυτής επιχείρησε να αναχωρήσει από το Κίεβο. Όπως θυμούνται οι μετέχοντες, οι

(ουκρανικές) Αρχές τον εξανάγκασαν να επιστρέψει και για να το πετύχουν χρειάστηκε να διακοπεί η αεροπορική συγκοινωνία. Την ημέρα της συνεδρίασεως, μόλις οι «έξαρχοι» (της Κων/λεως) διαπίστωσαν ότι σχεδόν κανείς δεν προσήλθε από την κανονική Εκκλησία, απείλησαν εκ νέου ότι θα αναχωρήσουν, εν τούτοις, δεν υπήρχε πλέον οδός επιστροφής. Τουλάχιστον, έτσι γράφουν τώρα άνθρωποι, οι οποίοι ήσαν παρόντες σ' αυτήν την παράξενη εκδήλωση.

Μάλιστα το λεγόμενο «αυτοκέφαλο» χορηγήθηκε με σειρά περιορισμών, λ.χ. η ΟΕΟ αναγκάστηκε να αποποιηθεί όλες τις εκτός Ουκρανίας κοινότητες αυτής, όπως και το δικαίωμα να ιδρύει τέτοιες ενορίες. Τούτο ακόμη περισσότερο όξυνε τις αντιπαραθέσεις εντός της ΟΕΟ. Ο Φιλάρετος Ντενισένκο, πρώην επικεφαλής μιας εκ των δύο σχισματικών ομάδων (και παρεμπιπτόντως μεγάλος φίλος του Μαυροβούνιου σχισματικού Μίρας Ντεντέιτς) αρνήθηκε να αναγνωρίσει τον Τόμο του Πατριάρχη Βαρθολομαίου και ανασύστασε την οργάνωσή του, το ούτως καλούμενο «Πατριαρχείο Κιέβου». Αυτό το μόρφωμα έχει τώρα δώδεκα «επισκόπους» και ο αριθμός αυτών εξακολουθεί να αυξάνεται.

Συνεχίζεται η περαιτέρω αύξηση των αντιπαραθέσεων εντός της μερίδας της ΟΕΟ, που διατηρήθηκε, όπως μπορούμε να κρίνουμε από σειρά δημοσίων παρεμβάσεων. Στους κατελιμμένους από την ΟΕΟ ναούς δεν υπάρχουν τώρα λειτουργοί: ο ιερός κλήρος και οι πιστοί της κανονικής Εκκλησίας δεν επιθυμούν να προσχωρήσουν στο σχίσμα, οι ναοί είναι κενοί ή μένουν κλειστοί.

Υπάρχουν στην Ιερά Βίβλο τα εξής σοφά λόγια: «Ἐὰν μὴ Κύριος οἰκοδομήσῃ οἶκον, εἰς μάτην ἐκοπίασαν οἱ οἰκοδομοῦντες» (Ψαλ. 126, 1). Η ηγεσία του Πατριαρχείου Κωνσταντινουπόλεως δήλωσε ότι δήθεν το αυτοκέφαλο θα ενώσει τους ορθοδόξους της Ουκρανίας, αλλά το σχίσμα μόνον επιδεινώθηκε. Σε αυτό το περιβάλλον η κατάσταση στην Ουκρανική Ορθόδοξη Εκκλησία παραμένει αμετάβλητα σταθερή. Παρά τις αθρόες αρπαγές των ναών της το 2018-2019 και τις νομοθετικές ρυθμίσεις που εισάγουν διάκριση και υιοθετήθηκαν επίσης τότε, όπως και πριν παραμένει η μεγαλύτερη ομολογία στην Ουκρανία με τον μέγιστο αριθμό ενοριών σε όλη την επικράτεια της Ουκρανίας.

– Ο Πατριάρχης Μόσχας και Πασών των Ρωσσιών Κύριλλος στην συλλυπητήρια επιστολή του εξ αφορμής της εκδημίας του Μητροπολίτη Αμφιλοχίου είπε ότι με το όνομά του συνδέεται η πνευματική αναγέννηση του Μαυροβουνίου. Ο Μητροπολίτης Αμφιλόχιος ήταν από τους πλέον έγκριτους ιεράρχες της Ορθόδοξου Εκκλησίας της Σερβίας. Ανέλαβε επικεφαλής του κινήματος κατά του Νόμου περί ελευθερίας του θρησκευέσθαι στο Μαυροβούνιο, ο οποίος εισάγει διακρίσεις. Πώς βλέπετε το μέλλον της Ορθοδοξίας στο Μαυροβούνιο; Οι Μαυροβούνιοι Ορθόδοξοι επέδειξαν την θυσιαστική προθυμία τους να υπερασπιστούν την Εκκλησία τους. Έτσι θα είναι και στο μέλλον;

– Η Ορθοδοξία στο Μαυροβούνιο εδράζεται επί σταθερού θεμελίου, το οποίο τέθηκε από τους

Αγίους ιεράρχες Βασίλειο του Οστρόγκ και Πέτρο του Τσέτινιε. Η ορθόδοξη πίστη ανά την ιστορία ενδυνάμωσε πολλάκις τους αδελφούς μας ώστε να αντέξουν στην μάχη για την ελευθερία, διαμόρφωσε τον εθνικό τους χαρακτήρα και την ιδιαιτερότητα του πολιτισμού τους, συνέδραμε στην εμφάνιση και την ανάπτυξη της κρατικής υποστάσεως αυτών. Το παλλαϊκό κίνημα για την υπεράσπιση των ιερών προσκυνημάτων έδειξε ολοφάνερα σε όλον τον κόσμο πόσο μεγάλη σημασία έχουν η πατρώα πίστη και η Ορθόδοξη Εκκλησία για τους κατοίκους της χώρας και ιδίως για εκείνους, στους οποίους ανήκει το μέλλον της, δηλαδή για τη νεολαία. Κρίνω πολύ σπουδαίο το γεγονός ότι χάρη στους κόπους του αιδίδιμου κυρού Αμφιλοχίου η επερχόμενη γενιά του Μαυροβουνίου κατόρθωσε να καταστεί μέτοχος της πατρώας πνευματικής κληρονομιάς και να συνειδητοποιήσει την ευθύνη για τη διαφύλαξή της για τους απογόνους. Στη μεγαλοπρεπή ορθόδοξη πνευματική παράδοση, για την οποία τόσες φορές χύθηκε αίμα μαρτύρων, αποτυπώνεται η ευλογία του Θεού για το Μαυροβούνιο.

– Αφότου η Σύνοδος της Ορθοδόξου Εκκλησίας της Κύπρου τάχθηκε υπέρ της αναγνώρισης της Ορθοδόξου Εκκλησίας της Ουκρανίας (ΟΕΟ) δηλώσατε στο τηλεοπτικό δίκτυο «Ρωσία 24» ότι δεν θα ήταν άσχημο να δημιουργηθεί ένα είδος παγκόσμιου θρησκευτικού φόρουμ παρόμοιο με τον ΟΗΕ, που θα συνένωνε εκπροσώπους διαφόρων δογμάτων. Μπορείτε να αναλύσετε την ιδέα σας;

– Θέλω να διευκρινίσω: στην εκπομπή «Εκκλησία και κόσμος», την οποία επικαλείσθε, δεν εισηγήθηκα την ιδέα ιδρύσεως ενός χώρου συζητήσεων για θρησκευτικούς οργανισμούς από όλες τις χώρες κατά τα πρότυπα του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών, αλλά σχολίασα μια τέτοια πρόταση, η οποία διατυπώθηκε σε ερώτηση τηλεθεατή. Μάλιστα, δεν συνδεόταν ουδόλως με τις σχέσεις στον ορθόδοξο κόσμο. Απαντώντας στην ερώτηση αυτή, διαπίστωσα ότι σήμερα πράγματι δεν υπάρχει ένας παγκόσμιος οργανισμός, που να προσφέρει ένα μόνιμο πεδίο διαλόγου μεταξύ διαφόρων θρησκειών.

Ταυτόχρονα, υπέδειξα και τις δυσκολίες, τις οποίες θα χρειαστεί να αντιμετωπίσουμε κατά την υλοποίηση αυτής της ιδέας. Άλλωστε, εάν ο συνολικός αριθμός των χωρών, που συγκροτούν τον ΟΗΕ ανέρχεται περίπου στις διακόσιες, ο αριθμός των θρησκευτικών οργανισμών και κοινοτήτων παγκοσμίως ανέρχεται σε εκατομμύρια. Και δεν έχουν όλες εξ αυτών έναν κεντρικό μηχανισμό, όπως λ.χ. υπάρχει στη Ρωσική Ορθόδοξη Εκκλησία. Γι' αυτό και δεν είναι κατανοητό πώς οι κοινότητες θα εκπροσωπούσαν σε έναν τέτοιο παγκόσμιο οργανισμό.

Εν πάση περιπτώσει, είναι απολύτως προφανές ότι στην τρέχουσα κατάσταση, που εγκυμονεί ποικίλες συγκρούσεις και κοινωνικές εκρήξεις, ο διάλογος μεταξύ των θρησκευτικών κοινοτήτων με τη μια ή άλλη μορφή αποτελεί επιταγή των καιρών.

– Την ίδια στιγμή, που η Ρωσική Ορθόδοξη Εκκλησία κατηγορεί τον Βαρθολομαίο για σχίσμα, εκείνος υποσχέθηκε να επισκεφθεί την Ουκρανία τον Αύγουστο του 2021, κατά τους εορτασμούς της Ημέρας της Ανεξαρτησίας. Αυτό ανακοίνωσε στις 30 Νοεμβρίου με

το πέρας της πανηγυρικής λατρευτικής εκδηλώσεως με τη συμμετοχή του Ουκρανού πρωθυπουργού Ντενίς Σμιγκάλ στην Κωνσταντινούπολη. Μπορείτε να σχολιάσετε αυτήν την κατάσταση;

- Φρονώ ότι πρέπει να σχολιάσουν αυτήν την κατάσταση εκείνοι οι Ουκρανοί και οι Ουκρανές, που επιλήγησαν κατά τις αρπαγές των ναών, όχι εγώ. Όπως και εκείνοι οι ιερείς, οι οποίοι ξυλοκοπήθηκαν και πετάχθηκαν με τη βία έξω από ναούς, που τους έκτισαν με τα ίδια τους τα χέρια. Όσοι τους προκάλεσαν πόνο θεωρούν ότι απέκτησαν το ηθικό επ' αυτού δικαίωμα δια του ονόματος του Πατριάρχη Βαρθολομαίου. Κατά τις καταλήψεις ιερών ναών επικαλούνται απροκάλυπτα τόσον τον ίδιο, όσο και τον υπογραφέντα από εκείνον τόμο. Υπάρχουν λόγοι να εκτιμούμε ότι και η μετάβασή του στην Ουκρανία θα χρησιμοποιηθεί για νέες απόπειρες αρπαγών. Αμφιβάλλω, όμως, ότι η επίσκεψη αυτή θα αλλάξει κάπως την κατάσταση. Οι πιστοί, όπως και προηγουμένως, θα προσεύχονται στην κανονική Εκκλησία. Ο ναός των σχισματικών θα μένουν άδειοι, όπως και πριν. Ενώ οι πολιτικοί, θα προσπαθούν επίσης να εκμεταλλευθούν τον θρησκευτικό παράγοντα για τις σκοπιμότητές τους.

- Ο Πατριάρχης Βαρθολομαίος ολοένα και περισσότερο δείχνει την επιθυμία του να γίνει ο πάπας της Ανατολής. Μπορεί άραγε ο «παπισμός» του να οδηγήσει την Ορθοδοξία στη διχοτόμηση σε δύο μερίδες, που θα έχουν ως σημεία αναφοράς τους δύο πόλους, την Κωνσταντινούπολη και τη Μόσχα;

- Πράγματι, τα τελευταία χρόνια ο Πατριάρχης Βαρθολομαίος συμπεριφέρεται όχι ως συντονιστής των διορθόδοξων σχέσεων, όπως κάποτε αυτοαποκαλείτο, αλλά ως πληρεξούσιος και μη υπόλογος σε κανέναν επικεφαλής όλης της Εκκλησίας του Χριστού. Παρόμοιες εξουσιαστικές αξιώσεις είναι ξένες προς την ορθόδοξη διδασκαλία. Οι βαρύτατες για την παγκόσμια Ορθοδοξία επιπτώσεις των αντικανονικών ενεργειών της Κωνσταντινουπόλεως είναι ήδη πασιφανείς. Εάν ο Πατριάρχης Βαρθολομαίος δεν αποποιηθεί των πράξεών του, το σχίσμα στην Ορθόδοξη Εκκλησία μόνον θα βαθαίνει. Η διαχωριστική γραμμή, όμως, δεν περνά μεταξύ της Κωνσταντινουπόλεως και της Μόσχας, ούτε μεταξύ των Ελλήνων και των Σλάβων. Χωρίζει την ιεραρχία, τον ιερό κλήρο και τους πιστούς σε όσους παραμένουν πιστοί στους ιερούς κανόνες και την αγιοπατερική παράδοση και σε όσους τους αθετούν.

Ευελπιστώ σφόδρα ότι δεν θα συμβεί ένα τελειωτικό σχίσμα στην Ορθοδοξία και η ενότητα στην κοινή μας ορθόδοξη οικογένεια θα αποκατασταθεί. Εν τούτοις, η αποκατάσταση της ενότητας είναι εφικτή μόνον διά της απορρίψεως της ψευδούς εκκλησιολογίας και της επιστροφής στην αυστηρή τήρηση των εκκλησιαστικών κανόνων.

- Πώς αξιολογείτε τις σημερινές επαφές της Ρωσικής Ορθοδόξου Εκκλησίας με την Αγία Έδρα; Το 2016 στην Κούβα πραγματοποιήθηκε η πρώτη συνάντηση του Πατριάρχη Μόσχας και του Πάπα της Ρώμης. Τί θα πρέπει να γίνει, ώστε να προχωρήσει η υπόθεση;

- Η συνάντηση του Πάπα της Ρώμης Φραγκίσκου και του Αγιωτάτου Πατριάρχη Μόσχας και Πασών των Ρωσσιών Κυρίλλου στην Αβάνα οφείλεται πρωτίστως στην ανάγκη συντονισμού των προσπαθειών για την προστασία των χριστιανών της Μέσης Ανατολής. Της διεξαγωγής της προηγήθηκε πολυετής ενδελεχής εργασία.

Εξαιτίας των δυσκολιών, τις οποίες αντιμετωπίζει αυτή τη στιγμή η συνέχιση του θεολογικού διαλόγου ορθόδοξων και ρωμαιοκαθολικών, τα μέρη αναγνώρισαν την πρωταρχική σπουδαιότητα της κοινής εργασίας στον κοινωνικό, τον πολιτιστικό και τον φιλανθρωπικό τομέα, χωρίς να την συνδέουν με την πρόοδο στην επίτευξη της συναινέσεως επί των αμιγώς θεολογικών ζητημάτων.

Σύμφωνα με τις επιτευχθείσες κατά τη διάρκεια της συναντήσεως στην Αβάνα συμφωνίες, μετά το πέρα της άρχισε η υλοποίηση σειράς κοινών ανθρωπιστικών πρωτοβουλιών στη Μέση Ανατολή. Τα χρόνια που μεσολάβησαν από τον καιρό της συναντήσεως, εντατικοποιήθηκε σημαντικά και η συνεργασία στον πολιτιστικό τομέα.

Παρά τις υφιστάμενες διαφωνίες, επιτυχώς εργαζόμαστε για την υλοποίηση πολλών κοινών πρωτοβουλιών, διατηρώντας την δική του ταυτότητα ο καθένας και παράλληλα πραγματώνοντας την κοινή μας χριστιανική κλήση υπό τις σύγχρονες συνθήκες.

- Είναι αλήθεια ότι, όπως γράφουν ορισμένα ΜΜΕ, ο Πατριάρχης Κύριλλος, «πολλοί επίσκοποι, ιερείς και πιστοί» δεν είναι έτοιμοι να υποδεχθούν τον Πάπα Φραγκίσκο στο «κανονικό έδαφος» τους, ενώ δεν πάει πολύς καιρός, που η Ρωσική Ορθόδοξη Εκκλησία άσκησε μάλιστα κριτική στα λεχθέντα από τον Ποντίφικα σχετικά με την υιοθέτηση νόμου περί πολιτικών ενώσεων, ο οποίος θα προστατεύει τα δικαιώματα των ομοφυλοφίλων;

- Την παρούσα περίοδο το ζήτημα της επισκέψεως του Πάπα Φραγκίσκου στη Ρωσία δεν υφίσταται στη διμερή ημερήσια διάταξη. Ταυτόχρονα, οφείλουμε να τονίσουμε ότι τόσο ο σημερινός Ποντίφικας, όσο και οι προκάτοχοί του έχουν ήδη επισκεφθεί σειρά χωρών, που αποτελούν τον χώρο κανονικής ευθύνης της Ρωσικής Εκκλησίας. Κάθε φορά αυτό το ζήτημα υπόκειται σε επεξεργασία λαμβάνοντας υπόψη τις ειδικές συνθήκες συγκεκριμένων χωρών. Είναι σημαντικό να λάβουμε υπόψη ότι πρωταρχική σημασία εδώ έχει η διατήρηση των κάποτε εύθραυστων και λεπτεπίλεπτων διομολογιακών ισορροπιών.

- Ο Πρόεδρος της Βόρειας Μακεδονίας Στέβο Πενταρόφσκι ζήτησε από τον Πατριάρχη Κωνσταντινουπόλεως Βαρθολομαίο να αξιοποιήσει το δικαίωμά του αναγνωρίζοντας την κανονικώς μη αναγνωρισμένη Ορθόδοξη Εκκλησία της Μακεδονίας, η οποία ιδρύθηκε το 1967. Όμως, ούτε η Ορθόδοξη Εκκλησία της Σερβίας, αλλά ούτε και οι λοιπές κατά τόπους

Ορθόδοξες Εκκλησίες δεν την αναγνώρισαν ως αυτοκέφαλη. Είναι δυνατόν άραγε να αποφύγουμε νέες συγκρούσεις;

- Η Ορθόδοξη Εκκλησία της Ρωσίας πάντοτε θεωρούσε και θεωρεί ότι η επίλυση του Μακεδονικού εκκλησιαστικού ζητήματος αποτελεί προνόμιο της Ορθοδόξου Εκκλησίας της Σερβίας και ότι, χωρίς τη συγκατάθεσή της, οποιεσδήποτε προσπάθειες παρεμβάσεως είναι απολύτως ανεπίτρεπτες.

- Στη Βόρεια Μακεδονία στις τοιχογραφίες μερικών ναών μετονομάστηκαν πρόσφατα οι Άγιοι. Σέρβοι, οι οποίοι κατοικούν στη Β. Μακεδονία, κατήγγειλαν το γεγονός στις Αρχές. Πώς θα σχολιάζατε αυτήν την πράξη βανδαλισμού;

- Είμαι πεπεισμένος ότι οι δράστες δεν είναι άνθρωποι της Εκκλησίας. Τα ονόματα των εικόνων αποτελούν σπουδαιότατο μέρος της αγιογραφικής απεικονίσεως. Χωρίς την αναφορά προς τιμήν ενός συγκεκριμένου Αγίου, δεν ευλογείται η εικόνα. Εκτός αυτής της αμιγώς πνευματικής πτυχής, το συμβάν, κατά τη γνώμη μου, αποτελεί στοιχειώδη απόπειρα διαστρεβλώσεως της ιστορίας.

Η Σύνοδος της Ορθοδόξου Εκκλησίας της Σερβίας επανειλημμένως απευθύνθηκε με επιστολές στην UNESCO και τον ΟΗΕ, αιτούμενη να προστατευθούν οι σερβικοί ναοί από τους Αλβανούς εθνικιστές. Τώρα οι Αλβανοί άλλαξαν τακτική και αποφάσισαν να πείσουν τη διεθνή κοινότητα ότι δήθεν ήσαν εκείνοι, που έκτισαν αυτούς του ναούς. Ποια συμβουλή θα δίνατε στους Σέρβους;

- Επισκεπτόμενος το Κοσσυφοπέδιο, ιδίοις όμμασι διαπίστωσα τα ερείπια των ναών, που είχαν ανατιναχθεί από εξτρεμιστές, είδα ιερά προσκυνήματα, που είχαν μετατραπεί σε σκουπιδότοπο και σε αποχωρητήριο. Έμοιαζε να κυκλοφορεί στον αέρα μια τρομερή αίσθηση μίσους, που τρέφουν οι επιδρομείς προς τα ιερά σεβάσματα. Εκείνοι, που ανατίναξαν και βεβήλωσαν ναούς και μονές στο Κοσσυφοπέδιο, με τα ίδια τους τα κακουργήματα έδειξαν σε όλο τον κόσμο ότι δεν έχουν κανένα ιστορικό ή πνευματικό δεσμό με τα ιερά προσκυνήματα αυτά. Εάν υπήρχε τέτοιος δεσμός, αλλιώςτικη θα ήταν και η στάση τους. Για παράδειγμα οι ορθόδοξοι Έλληνες με ευλάβεια έφεραν και φέρουν στην καρδιά τους την αρπαχθείσα από αυτούς Αγία Σοφία, ακόμη κι όταν μετετράπη σε μουσουλμανικό τέμενος. Προσευχόμαστε για τους Σέρβους αδελφούς μας, που ζουν υπό χαλεπότερες συνθήκες σε αυτή την ιερή γωνιά. Ο Θεός να τους ενδυναμώνει με υπομονή στη διαφύλαξη της πατρώας κληρονομιάς!

- Ο αριθμός των θυμάτων του κορονοϊού στη Ρωσική Ορθόδοξη Εκκλησία έχει αυξηθεί σημαντικά τους τελευταίους δύο μήνες. Ο επικεφαλής του Φιλελεύθερου Δημοκρατικού Κόμματος της Ρωσίας Βλαντίμιρ Ζιρινόφκι κάλεσε να κλείσουν όλοι οι ναοί κατά την πανδημία, διότι εκεί, κατά τη γνώμη του, δεν τηρούνται τα απαραίτητα μέτρα της

ασφάλειας. Το Πατριαρχείο Μόσχας άσκησε κριτική σε αυτήν τη δήλωση. Οι εκκλησιαστικές Αρχές θεωρούν ότι τα ληφθέντα μέτρα πρόληψης είναι επαρκή. Όπως ισχυρίζονται οι επίσημοι εκπρόσωποι της Ρωσικής Ορθοδόξου Εκκλησίας, η Εκκλησία έλαβε «άνευ προηγουμένου μέτρα ασφαλείας», τα οποία ρυθμίζονται αυστηρά από εγκαίρως εκπονημένους κανόνες. Ποιες ήταν συστάσεις της εγκυκλίου προς όλες τις εκκλησιαστικές επαρχίες; Τι μπορείτε να συστήσετε στους αδελφούς Σέρβους;

– Υπό τις συνθήκες, όπου οι άνθρωποι συνεχίζουν να επισκέπτονται κινηματογράφους και θέατρα, ψωνίζουν στις υπεραγορές και χρησιμοποιούν μέσα συγκοινωνίας, όπου κατά τις ώρες αιχμής είναι απλώς αδύνατο να τηρηθεί η λογική απόσταση, το να απαιτεί κανείς το κλείσιμο των ναών με πρόσχημα την συνεχιζόμενη επιδημία, είναι τουλάχιστον περιέργο.

Επιπλέον, υποθέτω, ότι όσοι θεωρούν δυνατό να μιλούν περί «μη τήρησης» των υγειονομικών μέτρων στους ορθοδόξους ναούς, αξίζει οι ίδιοι να προσέλθουν στις ακολουθίες και να καταλήξουν σε συμπεράσματα βασιζόμενοι στις δικές τους παρατηρήσεις. Στον ιερό ναό της Παναγίας «Πάντων θλιβομένων η χαρά», λόγου χάριν, στην οδό Ορντίγκα της Μόσχας, όπου τυγχάνω προϊστάμενος, οι ενορίτες φορούν προστατευτικές μάσκες την ώρα της ακολουθίας, τηρώντας τις υγειονομικές αποστάσεις, η λαβίδα με την οποία προσφέρονται τα Τίμια Δώρα, απολυμαίνεται σε διάλυμα αλκοόλης και στη συνέχεια σε βραστό νερό μετά από κάθε κοινωήσαντα, ενώ το κράμα νερού και οίνου, που πίνουν μετά την Θεία Κοινωνία, διανέμεται σε πλαστικά ποτήρια μιας χρήσεως.

Αυτά γίνονται σύμφωνα με τις οδηγίες και τις συστάσεις, που έτυχαν εγκρίσεως από την Ιερά Σύνοδο. Από την άνοιξη ακόμη ετοιμάστηκαν οι Οδηγίες για τους προϊσταμένους των ενοριών και των μετοχιών, τους καθηγουμένους και τις κατηγούμενες των ιερών μονών. Οι κανόνες, οι οποίοι πρέπει να τηρούνται υπό τις συνθήκες της επιδημίας σε όλες τις εκκλησιαστικές επαρχίες της Ρωσικής Ομοσπονδίας, επίσης απαριθμούνται στην εγκύκλιο επιστολή του Πρωτοσυγκέλου του Πατριαρχείου Μόσχας, η οποία διανεμήθηκε τον περασμένο Οκτώβριο.

Εκτός των μέτρων, που ήδη προανέφερα, σε αυτά τα εκκλησιαστικά έγγραφα λόγος γίνεται για την ύπαρξη στους ναούς συσκευών με απολυμαντικό υγρό, την τήρηση του προγράμματος εξαερισμού και καθαρισμού του ναού, καθώς και την απολύμανση των εικόνων και άλλων αντικειμένων του εκκλησιαστικού διακόσμου κατά τη διάρκεια της ημέρας. Οι τροποποιήσεις αφορούν και στους καθιερωμένους κανόνες της εκκλησιαστικής δεοντολογίας, λ.χ. την περίοδο της επιδημίας ο ιερέας οφείλει να συγκρατείται και να μην δίδει το χέρι του προς ασπασμό. Εκτός τούτων, ετοιμάστηκαν συστάσεις, που αφορούν στην τέλεση του βαπτίσματος, της εξομολογήσεως, του γάμου και της κηδείας, καθώς και στη λειτουργία των κατηχητικών σχολείων.

Όσον δε αφορά την τελευταία ερώτηση που θέσατε, οφείλω να πω ότι σε κάθε Τοπική Εκκλησία εκπονείται και εφαρμόζεται ένα ξεχωριστό σύνολο μέτρων υγειονομικού χαρακτήρα, ανάλογα με την επιδημιολογική κατάσταση στη μια ή την άλλη χώρα και άλλους παράγοντες. Γι' αυτό και δεν

νομίζω ότι υφίσταται ανάγκη να δίδω συμβουλές στους ορθοδόξους Σέρβους επί του ζητήματος αυτού.

Μια πηγή: <https://mospat.ru/gr/news/60699/>